

DEUX GRANDS REPRESENTANTS DE DEUX "PETITES" CULTURES

Bistra Ganchéva
Résumé

Deux savants remarquables de la région des Balkans – le Roumain prof. Nicolae Iorga et le Bulgare prof. Ivan Chichmanov – ont consacré leurs activités scientifiques au but commun – d’élargir la popularité de leurs cultures, d’intensifier leur rôle hors des frontières nationales, de “*maintenir notre place au monde*”.

“Le monde” signifie pour eux deux la même chose – l’Europe culturelle.

Ils ont fait leurs études en Allemagne, en France et en Suisse. En même temps ils ont été toujours concentrés sur leurs propres traditions nationales - historiques, littéraires et folkloriques. Donc, ils ont eu une double caractéristique – fils de l’Orient et élèves de l’Occident. Ce qui leur a donné l’énergie extraordinaire d’animer les contacts entre les deux parties du continent.

Leurs efforts se sont manifestés même au plan institutionnel – Iorga a fondé le premier Institut des Etudes Sud-Est Européennes en Roumanie, tandis que Chichmanov était membre du Présidium de l’Union Pan-Européenne; il a lancé l’idée des congrès balkaniques en 1898.

Ils diffèrent uniquement par leur vision de l’avenir. Chichmanov, toujours optimiste, est certain que les deux pays se dirigent vers un future meilleur; que l’opposition des “grands” et des “petits” n’est pas valable dans le domaine de l’esprit; que chaque nation a son apport au développement de l’humanité, et chaque pays possède le droit d’être connu et reconnu. Iorga est plus sceptique et même quelquefois pessimiste. Il suppose que “*ce coin perdu de l’Europe*” existera “sous le joug” de la marginalité.

La situation d’aujourd’hui peut affirmer l’opinion du savant roumain. Mais si on suit les idées de son collègue bulgare – elle ne peut pas rester inchangeable.

A la recherche de la résolution de ce problème on doit remplir une autre tâche – se rendre compte de la participation des deux combattants pour la dignité nationale à la science contemporaine; est-ce que tout ce qu’ils ont fait nous serve comme modèle, comme expérience, comme exemple; quels sont les liens entre “les gens disparus” et leurs successeurs.

Par exemple, les congrès balkaniques, prédits par Chichmanov, se sont vraiment réalisés. Mais au moment de la réalisation est-ce qu’on s’est souvenu du savant qui les avait prévus? L’initiative scientifique a-t-elle vu soi-même comme résultat, continuation, héritière?

Encore un exemple. Pourquoi est-ce que nous avons eu besoin de l’anniversaire de Chichmanov (150 ans de sa naissance) pour nous rappeler un fait si remarquable: qu’en 1927 au congrès de l’Union Pan-Européenne il a cité Schiller – l’auteur dont la poésie est devenue plus tard (avec la musique de Beethoven) l’hymne de l’Union Européenne? Malgré notre estime vers le grand homme, son image d’aujourd’hui n’est pas complet: nous avons oublié quelques de ses mérites les plus importants. Cette amnésie historique nous a ôté quelque chose de notre propre passé, de notre héritage, de la continuité, sûreté, de la confiance en soi. Tout cela est si nécessaire aux “petits” et si typique des “grands”.

La même question – comment le passé assiste au présent – posée au plan continental – reçoit une réponse différente. C’est bien difficile de proposer qu’un Européen de nos jours, en entendant la Symphonie 9 de Beethoven et les vers de Schiller, s’intéressent des prédictions du passé. Il ne cherche pas la sûreté – il la possède. Les préducteurs restent invisibles, les

faits historiques, même incontestables, **dépendent** de la volonté d’être vus – de la volonté des grands.

ЗА ДВАМА „ГОЛЕМИ” ПРЕДСТАВИТЕЛИ НА ДВЕ „МАЛКИ” КУЛТУРИ

Бистра Ганчева
Резюме

Тези двама забележителни учени от балканския регион – проф. Николае Йорга и проф. Иван Шишманов – посвещават научните си занимания на обща цел – да направят по-популярни своите култури и да засилят ролята им извън националните граници, за да “укрепим нашето място в света”.

А “светът” и за двамата означава едно и също нещо: културна Европа.

Учили са в Германия, Франция и Швейцария. Същевременно вниманието им винаги е обърнато към собствените им национални традиции – исторически, литературни и фолклорни. Оттук двуединството в характеризиранието им: синове на Изтока и ученици на Запада. Оттук идва и изключителната енергия, с която те съдействат за по-интензивни контакти между двете части на континента.

Техните усилия се проявяват и в институционален план – Н. Йорга основава първия Институт за източно-европейски изследвания в Румъния, докато Ив. Шишманов става член на Президиума на Паневропейския съюз. Впрочем, на българския учен е и идеята за общобалкански (балканистични) конгреси, изказана през 1898 г.

Различни са като че ли единствено по виждането си за бъдещето. Ив. Шишманов остава винаги оптимист и не се съмнява, че двете страни вървят към едно по-добро бъдеще и че разделението на „големи” и „малки” не съществува в духовната сфера, защото всяка нация има своя принос в общочовешкото развитие и затова всяка страна има право да бъде изучавана и да получи признание. Н. Йорга е много по-скептичен и дори понякога звучи песимистично. Според него „този забравен край от Европа” ще остане „под игото” на маргиналното.

Днешната ситуация изглежда като потвърждение именно на мнението на румънския учен. Но ако следваме идеите на българския му колега, тази ситуация не може да остане непроменена.

Търсейки решение на този проблем, трябва да изпълним една друга задача: да открийм участието на двамата учени, защитници на националното достойнство, в науката на тяхното време, да си дадем сметка доколко техните постижения ни служат като модел, опит или пример и оттук да видим какви са връзките между тях и приемниците им.

Ако вземем за пример балканистичните конгреси, за които първи заговаря Шишманов, те стават факт по-късно. Но дали в момента на откриването им някой си е спомнил за учения, който ги е предвидил? Дали самото научно начинание е имало съзнание за самото себе си като за резултат, продължение и наследник?

Още един пример по повод отбелязването на 150-годишнината от рождението на Иван Шишманов. За какво ни е нужно това честване? За да си припомним знаменателния факт, че през 1927-а на Паневропейския конгрес той цитира Шилер, поета, чията творба стана, заедно с Бетховеновата музика, химн на Европейския Съюз? Въпреки високите оценки за личността му, днешният образ на Иван Шишманов остава непълен. Забравени са някои от най-важните му заслуги. Подобна историческа амнезия ни отнема част от собственото минало и културно наследство, от собствената традиция, но и от сигурността и себеувереността. Всичко това, което е така необходимо за „малките” и така типично за “големите”.

Същият въпрос – как миналото присъства в настоящето, – поставен вече в мащаба на континента, – получава различен отговор. Доста трудно е да си представим, че един днешен европейец при прозвучаването на симфония № 9 от Бетовен и стиховете на Шилер ще се замисли за миналите предсказания. Той не търси сигурността, той я притежава. Предсказателите остават невидими, историческите факти, дори и да са неоспорими, **зависят** от волята да бъдат видяни – от волята на големите.